

Hoofdkantoor

Postadres Postbus 8456, 1005 AL Amsterdam

Bezoekadres
Naritaweg 10
1043 BX Amsterdam

Aan de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Postadres
Postbus 8456
1005 AL Amsterdam

T 0900 330 0300
F 020 68 44 541
I www.fnv.nl

Bank
63 50 33 178

Datum	Uw kenmerk
4 april 2006	
Ons kenmerk	Telefoonnr.
133.21.06	020 58 16 527
Onderwerp	E-mail
Reactie FNV op kabinetsbesluit inzake vrij verkeer werknemers per 1 mei a.s.	Peter.Koppe@vc.fnv.nl

Geachte dames en heren,

Op 12 april a.s. zal de vaste kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid met de staatssecretaris spreken over het kabinetsstandpunt werknemersverkeer MOE landen van 31 maart jl. De FNV is ingenomen over het feit het kabinet de zorgen van de FNV serieus erkent. Het is zeer verstandig dat er meer tijd wordt uitgetrokken om te komen tot een bevredigende set maatregelen als flankerend beleid. Wij zien de uitnodiging van het kabinet om met ons verder te spreken over de nadere invulling van die randvoorwaarden dan ook graag tegemoet. Vooral nog is ons oordeel dat onvoldoende wordt tegemoetgekomen aan onze voorwaarden. Die voorwaarden zijn voor ons belangrijker dan de datum. Wij hopen dat u zult bewerkstelligen dat aan deze verlangens alsnog tegemoet wordt gekomen. In deze brief wordt aangegeven welke zaken alsnog geregeld zouden moeten worden¹.

1. De invoeringsdatum

Allereerst de door het kabinet voorgestelde invoeringsdatum 1 januari 2007. Het is de FNV niet duidelijk wat het kabinet nu precies zal melden aan de Europese Commissie. De toetredingsakte verlangt enkel een ja of nee om 3 jaar te verlengen. Kennelijk wordt gekozen voor een gelimiteerde verlenging van de overgangsmaatregelen en dit wordt door het kabinet mede gekoppeld aan het tot stand brengen van flankerende maatregelen. De FNV heeft bij brief van 9 maart jl. zich expliciet uitsproken voor een volgtijdelijkheid in dit dossier (eerst maatregelen, dan openstellen). Wij hebben bovendien méér voorwaarden gesteld dan de voorwaarden waar het kabinet nu op reageert. Wat de datum ook zal worden, er zal eerst een evaluatiemoment moeten worden ingelast voordat echt een groen licht kan worden gegeven.

¹ Zie ook brief FNV aan het Kabinet 9 maart: 2006: voorwaarden vrij verkeer werknemers voor nieuwe lidstaten op 1 mei

2. Voorwaarden voor het vrij verkeer werknemers

a) Arbeidsmarktgerelateerde waarborgen

** Blijvend werk maken van het werven en plaatsen van werkzoekenden*

Het kabinet stelt voor om per 1 mei a.s. de arbeidsmarkttoets als onderdeel van de werkvergunningsprocedure te laten vervallen. Dat betekent dat werkgevers in een aantal sectoren geen druk meer zullen voelen om eerst binnenlands aanbod te zoeken. Met het afschaffen van de arbeidsmarkttoets per 1 mei wordt de werkvergunningsprocedure sterk gemarginaliseerd. Feit is dat de meeste werkvergunningsaanvragen worden afgewezen op grond van het beschikbaar zijn van prioritair aanbod ². Het kabinet onderbouwt het afschaffen van de arbeidsmarkttoets met gegevens van ECORYS waaruit zou blijken dat het aandeel van de arbeidsmigranten uit de nieuwe lidstaten ook na openstelling bescheiden is. Eerder heeft de FNV al aangegeven dat dit macro gezien wel zo kan zijn, maar dat dat voor specifieke sectoren heel anders kan uitwerken. Bovendien verwachten wij dat met het legaliseren van illegale MOE werknemers (hetgeen gebeurt als de werkvergunningseis wegvalt), er een extra stroom migranten zichtbaar zal worden. In een recent rapport van de Arbeidsinspectie werden al 35.000 illegale MOE werknemers geschat. Ook meent de FNV dat het kabinet de verdringingseffecten te gering inschat. Uit het onderzoeksrapport van Ecorys bleek dat verdringing niet goed te onderbouwen is, voornamelijk omdat er niet voldoende onderzoek beschikbaar is. De ervaringen van Engeland, Ierland en Zweden die nu worden opgevoerd zijn bovendien niet goed vergelijkbaar omdat die landen een heel andere economische situatie kennen. Migrantten zijn daar nodig om de vele vacatures te vervullen, dit geldt ook voor een land als Spanje dat nu vrij verkeer van werknemers wil invoeren. Ook blijft in de kabinetsreactie buiten beschouwing welke effecten de arbeidsmigratie op de Poolse arbeidsmarkt zelf heeft. Zie daartoe de berichtgeving in het Algemeen Dagblad en recente Kamervragen³.

Het vervallen van de arbeidsmarkttoets is voor de FNV wel bespreekbaar, maar onder de conditie dat er eerst sectorale afspraken worden gemaakt waarin sociale partners de toekomstige personeelsvoorziening in samenspraak regelen. Dit kan uitmonden in sectorale arbeidsmarktconvenanten. Er is tot op heden van werkgeverszijde geen signaal of toezegging gekomen dat zij centraal en decentraal met de vakorganisaties hierover in gesprek willen komen.

Op deze plaats vragen wij ook aandacht voor de speciale uitzonderingsgroepen onder de WAV. Zo gelden bijvoorbeeld voor de beroepsvoetballers specifieke toelatingseisen. De FNV vakbond voor beroepsvoetballers (VVCS) wijst er op dat deze niet met 1 pennenstreek zouden moeten komen te vervallen (er wordt bijvoorbeeld getoetst op meerwaarde voor Nederlandse voetbal dat is een breder nationaal belang). Gevreesd mag worden voor "Belgische toestanden" waar voetbal elftallen geheel uit buitenlanders bestaan. Het uitvoeringsbesluit was nu juist bedoeld om dat te voorkomen. Uit het kabinetsbesluit wordt niet duidelijk wat men voor dit soort bijzondere groepen van toepassing acht per 1 mei 2006.

** Registratie van MOE werknemers*

Wil de FNV afspraken kunnen maken in sectoren over de toekomstige personeelsvoorziening (dit speelt ook bij de kenniswerkers) is het van groot belang ook na 01-01-07 te kunnen beschikken

² zie jaarverslag CWI 2005

³ Algemeen Dagblad 22 maart 2006 en Kamervragen de Wit en van Bommel 23 maart 2006, 2050610210

over relevante arbeidsmarktinformatie. Cijfers over aantallen migranten, beroepen, functies, sectoren kunnen de basis vormen om in goed overleg na te gaan waarom het niet lukt om op de Nederlandse arbeidsmarkt personeel te vinden. Het CWI kan die informatie zolang de werkvergunningsprocedure geldt, leveren. Wij herhalen ons pleidooi om het CWI ook na opheffing van de beperkingen op het vrij verkeer van werknemers een rol te geven in het verschaffen van de onontbeerlijke arbeidsmarktinformatie die voortvloeit uit migratiestromen. Kennelijk wil men vooral alles wat riekt naar administratieve verplichtingen voor werkgevers vermijden. Een administratieve registratie kan echter bezwaarlijk als zeer vertragend of belastend voor werkgevers worden aangemerkt. De FNV wijst erop dat landen met een onbeperkt vrij verkeer van werknemers, zoals het Verenigd Koninkrijk, gedurende de overgangstermijn nog wel een administratieve registratie verplicht stellen. Zo houdt men vinger aan de pols bij de aantallen en sectoren, beroepen, werkgevers waar veel gebruik wordt gemaakt van arbeidsmigranten. Het niet registreren houdt dan automatisch in dat men illegaal werkzaam is.

De noodzaak tot (sluitende) registratie is niet alleen belangrijk vanuit arbeidsmarktoverwegingen maar ook van belang om private partijen in staat te stellen de rechtmatigheid van arbeidsvoorwaarden te toetsen. In de kabinetsreactie wordt aangegeven dat voor de periode na 1 januari 2007 wordt onderzocht of de arbeidsmigratie vanuit de nieuwe lidstaten gemonitord kan worden via het burger service nummer of de polisadministratie van het UWV. Wij hebben de indruk dat die monitoring vooralsnog enkel toeziet op nalevingsaspecten.

** Voortzetten projecten om uitkeringsgerechtigden te plaatsen*

Het kabinet schrijft dat het activerend arbeidsmarktbeleid onverminderd zal worden voortgezet en dat door de aantrekkende economische ontwikkeling de vraag naar arbeid zal toenemen. Dit is uiteindelijk ook gunstig voor uitkeringsgerechtigden. Duidelijk is dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid geen rol voor zichzelf ziet weggelegd. Men vindt het huidige activerende arbeidsmarktbeleid voldoende, vertrouwt op het aantrekken economie en ziet vooral rol voor gemeenten om inspanningen te plegen. Daarmee miskent men de aanjaagfunctie die het kabinet heeft. Uit de recente evaluaties van RWI en LTO blijkt dat het een weerbarstige materie is, maar ook dat de aantallen geplaatste uitkeringsgerechtigden (cliënten van gemeente en UWV) het laatste jaar aanzienlijk zijn gestegen. Het kabinet heeft ook een faciliterende rol om het werken tijdens een uitkering aantrekkelijker te maken (bijvoorbeeld maandelijkse bonus in de WWB, kortere termijnen waarbinnen een uitkering tot uitbetaling moet komen na tijdelijke werkhervatting, etcetera). Tenslotte moeten ook kabinet en kamer werkgevers aanspreken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid in dezen. Uiteraard zal de FNV dit zelf ook doen. Tot heden bieden signalen van werkgeverszijde weinig vertrouwen om ervan uit kunnen gaan dat zij zich ook na openstelling grenzen zullen blijven inspannen voor werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden. Concreet is het bijvoorbeeld nog steeds onduidelijk of het project seizoensarbeid van LTO/ CWI wordt voortgezet. Vooralsnog wijzen de signalen duidelijk de andere kant op.

b) Gelijk loon voor gelijk werk: verbeteren rechtsbescherming

De FNV is tevreden over de erkenning van het kabinet dat er problemen zijn met onder andere onderbetaling van MOE werknemers. Het kabinet stelt terecht dat flankerende maatregelen met betrekking tot handhaving naleving arbeidsvoorwaarden een voorwaarde vormen om de beperkingen van de werkvergunning op te heffen. Toch zijn de door het kabinet voorgestelde maatregelen verre van afdoende.

De FNV wil mogelijke kostenvoordelen voor werkgevers bij het inzetten van MOE werknemers wegnemen. Het kabinet erkent dat er sprake is van onderbetaling, maar volstaat met het actiever handhaven en het uitdelen van bestuurlijke boetes die voortvloeien uit de handhavingstaak in verband met het Wettelijk Minimumloon. Tevens zullen andere betrokken overheidsinstanties ontduiking van belasting en premiebetaling prioriteren. De FNV steunt de inzet van interventieteams en het beleid van administratieve boeten, of beter, een lik op stuk beleid. Het verhogen van boetes, en nu mogelijk zelfs de cumulatie van boeten (WML en WAV) zal een sterke afschrikkende werking hebben op malafide werkgevers. Later in deze brief merken wij nog het een en ander op over deze handhavingstaak. Wij wachten het wetsvoorstel af voordat wij een definitief oordeel zullen vormen.

De FNV meent dat er een actieve informatiecampagne moet worden gestart om werknemers uit de nieuwe lidstaten te informeren over hun rechten en plichten. Dit aspect ontbreekt in het kabinetsbesluit.

Verder heeft de FNV gesuggereerd dat een externe arbeidsvoorwaardentoetsing, zoals thans door het CWI geschiedt, ook in de toekomst nuttig is. Het kabinet handhaaft tot 1 januari 2007 de werkvergunningsprocedure voor zover het de arbeidsvoorwaardentoetsing en huisvesting betreft. Deze procedure heeft tot gevolg dat werkgevers zich (op papier zeker) vaker houden aan de geldende arbeidsvoorwaarden. Kennelijk heeft het kabinet tot 01-01-07 een overgangperiode in gedachten, waarin min of meer het Deense model van arbeidsmigratie voor de MOE landen wordt gevolgd (geen arbeidsmarkttoets, maar wel voorafgaand aan starten werkzaamheden een arbeidsvoorwaardencheck door de overheid). De FNV ziet ook na 1 januari 2007 een rol weggelegd voor het CWI om de arbeidsvoorwaarden te toetsen, wellicht kan uw kamer het Deense model met de staatssecretaris bespreken.

c) Verbeterde opsporing van illegale arbeid

Het kabinet meent dat er geen behoefte is aan extra arbeidsinspecteurs. Met het vervallen van de werkvergunning vervalt de handhavingstaak WAV en zou er capaciteit vrijkomen voor de arbeidsinspectie. Cynisch gesproken kan men stellen dat het openstellen van de grenzen een wel erg eenvoudige manier is om het illegaliteitsprobleem op te lossen. Het verschuiven van het aandachtsgebied van de arbeidsinspectie kan een bijdrage leveren aan de noodzakelijke extra acties, maar er dient ook lering te worden getrokken uit de ervaringen van bijvoorbeeld het opheffen van de grenzen in het kader van Schengen. De Marechaussee is toen aanzienlijk uitgebreid. In geval van open grenzen is er juist een extra noodzaak om malafide elementen op te sporen. Ook is niet duidelijk hoeveel capaciteit er precies vrijkomt en of dit aantal dan werkelijk een significant betere inzet mogelijk maakt. Daarom handhaaft de FNV de vraag naar uitbreiding van de capaciteit van de arbeidsinspectie om vooral de pakkans te kunnen vergroten.

Het kabinet vertrouwt er op dat de afschaffing van de restricties, de noodzaak om gebruik te maken van illegale constructies of de ZZP route zal verminderen. De FNV herkent dit beeld, maar betwijfelt of het enkele afschaffen van de werkvergunningsplicht de behoefte om creatieve constructies te bedenken zal verminderen. In de betrokken sectoren zijn er ook andere dynamieken die ertoe leiden dat werkgevers gebruik willen maken van constructies.

d) Aandacht voor passende huisvesting MOE werknemers

De FNV is ingenomen met de sense of urgency bij het kabinet ten aanzien van de vaak erbarmelijke huisvesting van seizoenarbeiders. De toename van de aantallen migranten zal de druk op tijdelijke huisvesting alleen vergroten. De FNV steunt het voornemen van het kabinet om een handreiking te maken voor gemeenten, werkgevers, uitzendbureaus en huisvesters. Ook vinden wij het terecht dat de overheid koepels van werkgevers aanspreekt op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid in deze. Wij zullen dit waar mogelijk ook agenderen, wij verwachten echter ook concrete toezeggingen van werkgeverszijde. Deze ontbreken tot heden.

3. Aandachtspunten FNV met betrekking tot vrij verkeer van diensten

Het kabinet erkent dat het vrij verkeer van werknemers onlosmakelijk verbonden is met aspecten van vrij verkeer van diensten. Dat is winst. In de brief van 9 maart jl. hebben wij het kabinet gevraagd aan te sturen op een aanvullende SER adviesopdracht over het Commissievoorstel inzake de Dienstenrichtlijn. Dit is ingebracht in het Voorjaarsoverleg, maar het kabinet heeft hierop negatief gereageerd. In de voorliggende kabinetsreactie wordt er met geen woord over gesproken.

a) informatie over toe te passen arbeidsvoorwaarden

De FNV wil dat er een grote slag wordt gemaakt ter verbetering van de handhaving van de WAGA. Niet alle problemen worden overigens volledig opgelost door de WAGA. Onder andere de pensioenkosten vragen daarbij om bijzondere aandacht. Een deugdelijk stelsel van algemeen toegankelijke informatie, waaronder een website over toepasselijke arbeidsvoorwaarden ten behoeve van WAGA een minimumvereiste. Ook zijn afspraken over toezicht en handhaving die vervolgens ook AVV worden verklaard noodzakelijk. Deze nalevingsafspraken zouden ook sneller algemeen verbindend moeten worden verklaard.

De kabinetsopvatting dat naleving van cao's uitsluitend een taak is van vakbonden is veel te beperkt, al was het alleen maar omdat werkgevers er ook een belang bij hebben. Terecht wordt gewezen op goede ontwikkelingen in een aantal sectoren zoals de Schoonmaak en Bouw waarin de naleving van de cao ter hand wordt genomen door zogeheten nalevingsbureaus. De FNV zou graag zien dat het tot stand brengen van dergelijke afspraken niet afhankelijk is- of van invloed op- de loonkostenonderhandelingen in cao verband. De overheid dient dergelijke afspraken breed te bevorderen en faciliteren. Daartoe is informatieuitwisseling tussen sociale partners en betrokken instanties, alsmede gerichte financiële ondersteuning wenselijk.

b) Meldingsplicht detachierende ondernemingen

De FNV begrijpt dat het kabinet de Wet op het minimumloon zodanig wil aanpassen dat de Arbeidsinspectie een handhavingstaak krijgt ten aanzien van de naleving van het minimumloon en in het kader daarvan de bevoegdheid krijgt bij constatering van overtreding van deze wet onmiddellijk bestuurlijke boetes op te leggen. Voorts zal de Arbeidsinspectie, naar de FNV begrijpt, de werkgevers- en werknemersorganisaties die partij zijn bij een cao, waarvan de bepalingen met betrekking tot het loon algemeen verbindend zijn verklaard - en die dus mede door buitenlandse dienstverleners ten aanzien van hun in Nederland gedetacheerde werknemers moeten worden toegepast - kennisgeven van door haar vastgestelde overtredingen van de WML, opdat die organisaties (of een door hen bij de cao in het leven geroepen handhavinginstantie) op basis van hun bevoegdheden uit de Wet AVV zelf handhavingssacties kunnen ondernemen. De FNV waardeert dit als een stap in de goede richting.

Zij is evenwel van mening dat meer nodig is. Buitenlandse werkgevers die werknemers in Nederland detacheren zijn immers verplicht algemeen verbindend verklaarde cao-bepalingen toe te passen niet alleen met betrekking tot het loon, maar met betrekking tot alle kernarbeidsvoorwaarden (als bedoeld in de Detacheringsrichtlijn). De partijen bij een cao waarvan bepalingen met betrekking tot de kernarbeidsvoorwaarden algemeen verbindend zijn verklaard, moeten in staat worden gesteld zelf de niet-naleving van deze bepalingen gericht op te sporen. Zij hebben daarvoor de hulp nodig van publiekrechtelijke instanties die over relevante gegevens beschikken met betrekking tot de identiteit van de buitenlandse werkgever en zijn hier gedetacheerde werknemers, de identiteit van de Nederlandse opdrachtgever en de plaats en voorzienbare duur van de detachering.

De FNV heeft daartoe eerder gepleit voor een op buitenlandse dienstverleners te leggen wettelijke meldingsplicht ten aanzien van hun detacheringen in Nederland en het voor cao-partijen toegankelijk maken van de meldingsgegevens. Een beperkter alternatief voor een dergelijke meldingsplicht zou zijn dat in de Wet arbeidsvoorwaarden grensoverschrijdende arbeid (WAGA) wordt voorzien in een expliciete wettelijke bevoegdheid van de partijen bij een cao waarvan bepalingen betreffende kernarbeidsvoorwaarden algemeen verbindend zijn verklaard, om inzage te nemen in relevante gegevensbestanden die bij publiekrechtelijke instanties in Nederland voorhanden zijn. Te denken valt in dit verband met name aan de door de SVB (aan de hand van door haar zusterinstellingen in de MOE-landen verstrekte kopieën van E-101-verklaringen) bijgehouden registratie van gegevens van in Nederland binnenkomende detacheringen uit de MOE-landen. De FNV wenst hierover nader met de regering (staatssecretaris Van Hoof) in overleg te treden om de mogelijkheden en alternatieven hiervoor te verkennen. In de kabinetsreactie wordt voorbijgegaan aan deze door ons van groot belang geachte voorwaarde. Wij vragen ook de Kamer daarom nogmaals aandacht aan deze wens te besteden.

Tot besluit

De FNV meent redelijke eisen te stellen aan een zorgvuldige openstelling van de Nederlandse arbeidsmarkt voor de MOE landen. Naast de door de Staatssecretaris toegezegde gesprekken met ons, kan de Tweede Kamer mogelijk nu reeds een aantal zaken agenderen of faciliteren. Graag zijn wij bereid ons standpunt toe te lichten.

Hoogachtend,

Agnes Jongerius
Voorzitter FNV

Cc: de heer Mr.dr. J.P. Balkenende
Cc : de heer H.A.L. van Hoof, staatssecretaris SZW